

Νίκος Βέττας ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ IOBE, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Τα βήματα της οικονομίας μετά το πρόγραμμα

Αν και μόλις στο πρώτο διάστημα μετά τη λήξη του προγράμματος, γίνεται όλο και πιο καθαρό πόσο μεγάλη βαρύτητα θα έχουν οι επόμενες αποφάσεις οικονομικής πολιτικής. Η ελληνική οικονομία είναι σήμερα μετέωρη σε μια ενδιάμεση περιοχή, όπου δεν υπάρχει η προστασία των προγραμμάτων, αλλά και δεν έχει ανακτήσει την πρόσβαση στις αγορές. Κινήσεις που θα διασφαλίσουν την ομαλή χρηματοδότηση πρέπει να γίνουν συστηματικά και χωρίς χρονοτριβή. Αλλιώς υπάρχει ο κίνδυνος η κρίση να επιστρέψει με σφοδρότητα, ως αποτέλεσμα υψηλών επιτοκίων και χαμηλών ρυθμών ανάπτυξης.

Φυσικά, η σημαντική εξισορρόπηση και προσαρμογή της ελληνικής οικονομίας, που επιτεύχθηκε κατά τα προγράμματα της τελευταίας οκταετίας, δεν πρέπει να υποτιμάται. Πλέον, ο δημόσιος τομέας δεν

παράγει ελλείμματα, στο εξωτερικό ισοζύγιο παρατηρείται εξισορρόπηση, διανύουμε ένα δεύτερο έτος με θετικό ρυθμό μεγέθυνσης, μεγάλο μέρος της απώλειας ανταγωνιστικότητας έχει ανακτηθεί και ο κίνδυνος της εξόδου από το κοινό νόμισμα έχει υποχωρήσει σημαντικά.

Όμως, είναι τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της προσαρμογής που δημιουργούν προβληματισμό, καθώς αυτή επιτεύχθηκε κυρίως μέσω ύφεσης και λιγότερο μέσω ενός δομικού μετασχηματισμού της οικονομίας. Στο εξωτερικό ισοζύγιο, η αύξηση των εξαγωγών θα πρέπει να είναι εντονότερη, ώστε να καλύψει την αναπόφευκτη αύξηση των εισαγωγών. Στην ανταγωνιστικότητα, μπορεί η αύξηση της αμοιβής της εργασίας να οδηγήσει σε οπισθοδρόμηση, χωρίς σημαντική βελτίωση της παραγωγικότητας και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Οι ρυθμοί μεγέθυνσης που καταγράφονται δεν σηματοδοτούν σύγκλιση με την Ευρωζώνη.

Η χώρα θα πρέπει να ενισχύσει την αξιοπιστία της και να επιτύχει πρόσβαση σε χρηματοδότηση από το εξωτερικό

Ειδικότερα, ενώ η επίτευξη υψηλού δημοσιονομικού πλεονάσματος ενισχύει καταρχήν την αξιοπιστία της οικονομικής πολιτικής, το γεγονός ότι αυτό δεν χρηματοδοτείται κυρίως μέσω ανάπτυξης, αλλά, αντίθετα, αντανακλά μείγμα μη συμβατό με ισχυρή ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα, δυσχεραίνει τους όρους εξωτερικής χρηματοδότησης της οικονομίας. Σημεία ειδικής σημασίας είναι πρωτίστως το χαμηλό επίπεδο των δημοσίων επενδύσεων, στρεβλωτικά χαρακτηριστικά του σχετικού φόρου που συντείνουν στη χαμηλή αξία των ακινήτων και η μεγάλη επιβάρυνση της εργασίας μέσω ασφαλιστικών εισφορών, πεδίο όπου υπάρχει σημαντικό περιθώριο εξορθολογισμού στο πλαίσιο μεταρρύθμισης του συστήματος συντάξεων.

Πλέον, το πόσο σύντομα και με ποιους όρους θα επιτευχθεί η χρηματοδότηση της οικονομίας είναι κεφαλαιώδους σημασίας. Η ύπαρξη του «μαζιλιαρίου ασφαλείας» δεν επιτρέπεται να προκαλεί εφραουχασμό. Άλλωστε, το ζήτημα είναι η συνολική χρηματοδότηση, των επιχειρήσεων, τραπεζών και νοικοκυριών και όχι μόνο του δημόσιου τομέα. Επιπλέον, όσο παρατείνεται η περίοδος μη ομαλής

χρηματοδότησης, θα αυξάνεται και η πιθανότητα πως τελικά αυτή θα γίνει με δυσχέρεια. Η χώρα βρίσκεται, λοιπόν, μπροστά σε μια παρατεταμένη προεκλογική περίοδο και, ενδεχομένως, έναν σύνθετο εκλογικό κύκλο, ακριβώς στον χρόνο που θα πρέπει να ενισχύσει την αξιοπιστία της και να επιτύχει πρόσβαση σε χρηματοδότηση από το εξωτερικό. Στο παρελθόν, παρόμοιοι κύκλοι είχαν ιδιαίτερα δυσμενή επίδραση, λόγω ανόδου της αβεβαιότητας και αναβολής επενδυτικών αποφάσεων και διορθωτικών τομών. Στο σημερινό σταυροδρόμι, όμως, δεν μπορεί να λησμονείται πως η ανάπτυξη είναι ιδιαίτερα εύθραυστη και πως σημαντικοί κίνδυνοι ελλοχεύουν, ιδίως σε ένα ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον που μπορεί να επιδεινωθεί. Η αίσθηση ευθύνης και εγρήγορσης θα έπρεπε να είναι δεδομένη από όλους.

Πλέον, το πόσο σύντομα και με ποιους όρους θα επιτευχθεί η χρηματοδότηση της οικονομίας είναι κεφαλαιώδους σημασίας. Η ύπαρξη του «μαζιλιαρίου ασφαλείας» δεν επιτρέπεται να προκαλεί εφραουχασμό. Άλλωστε, το ζήτημα είναι η συνολική χρηματοδότηση, των επιχειρήσεων, τραπεζών και νοικοκυριών και όχι μόνο του δημόσιου τομέα. Επιπλέον, όσο παρατείνεται η περίοδος μη ομαλής